

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1296

מסכת בבא מציעא כ"ה-ל"א ♦ אהלות ט', י"ב - ט', ט"ו

בס"ד, י"ד אדר ב' תשפ"ד

השבוע בגליון

- ♦ קבילות הודאתו של חשוד שיסור באכזריות
- ♦ מחלקת האבידות של משרתת ישראל
- ♦ אבידה שנמצאה באוטובוס או במונית
- ♦ האם בכוחה של מחשבה אסורה לפסול מעשה מותר
- ♦ לווה שאינו זוכר את סכום ההלוואה

- ♦ תלמיד חכם שאיבד כלב נחיה
- ♦ השבת כלב לפי קול נביחתו
- ♦ מסדר זיהוי לכלבים
- ♦ חקירה תוך שימוש בלחץ פיזי מתון, בראי ההלכה
- ♦ בית דין רשאי להפעיל לחץ מתון על חשוד

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

אמת - דרך חיים

פעמים רבות עומדים אנו תמהים אל מול הנהגותיהם הנפלאות של גדולי ישראל, ששאבו וייקנו אל פנימיותם מן התורה הקדושה שעמלו בה, ועל ידי כך כל הנהגותיהם, בחול ובקודש, נעשו על פי אמת מידה צרופה, ובכל צעד ושעל בחייהם בחנו ובדקו שלא ייצא חלילה מכשול מתחת ידם.

לפנינו שני מעשים מאלפים בעניין זה.

כידוע, הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל היה הולך ובא במסדרונות השלטון, שכן כחו היה רב עמו, הן בלשונו והן באורחותיו שנודעו לשם ולתהילה ובכחם הצליח להמס את לב השלטון שיסיר את רוע הגזירה מעל אחינו בני ישראל.

ויהי היום ואל רבי עזריאל הגיע רץ שלוח מטעם קהילה רחוקה ובפיו מסר מאת פרנסי אותה קהילה, כי ילך וימהר אל בית השר הממונה, לחלות את פניו

דף כד/א לאהדורי אבידתא ליה בטביעות עינא

תלמיד חכם שאיבד כלב נחיה

מבואר בסוגייתנו, כי תלמיד חכם רשאי להשתמש בחוש ראייתו, ועל פי טביעות עינו בלבד הוא רשאי לדרוש להשיב לו חפץ שאבד ממנו, גם ללא מסירת סימנים מזהים [עין בהרחבה במאמר קודם]. ויש לדון, האם תלמיד חכם רשאי לדרוש להשיב לו חפץ שאבד לו, על פי טביעות קול. וכגון, תלמיד חכם סומא שאיבד כלב נחיה, ודרוש לקבלו על פי זיהוי קולות נביחתו של הכלב. במסכת גיטין (כג/א, ע"ע חולין צה/ב) מבואר, כי על פי דין תורה גם על חוש השמיעה ניתן להסתמך כראיה וכהוכחה ברורה. משום כך, סומא כשיר לשמש כשליח למסירת שטר גירושין, ולהעיד כי בעלה של האשה מסר לידיו את הגט, אף על פי שהוא לא ראה אותו מעולם, וזיהה אותו על פי קולו בלבד. בהלכה זו הסתייע בעל השבות יעקב (שו"ת ח"א סי' ק) כאשר נשאל אם לקבל עדות של אנשים שהעידו כי פלוני נהרג על ידי נוכרי, אך עדותם לא התבססה על ראיית פניו של ההרוג, כי אם על שמיעת קולו, שהיה מוכר להם היטב, טרם רציחתו, והכריע, כי אכן, אחר שמצאנו בגמרא שניתן להסתמך על טביעת קולו של אדם, יש להתיר את העגונה על פי עדות זו (ע"ע פתחי תשובה חו"מ סי' ל"ה ס"ק י"ב בשם שער משפט).

השבת כלב לפי קול נביחתו: לפי זה, לכאורה, תלמיד חכם סומא שאיבד כלב נחיה, רשאי לקבלו על פי זיהוי קולות נביחתו של הכלב, שהרי, אם הפוסקים מתירים עגונה על פי טביעת קול, ואם סומא רשאי לשמש שליח לגירושין בהסתמך על חוש שמיעתו בלבד, מדוע לא נשיב לתלמיד חכם סומא זה את כלבו?

יש הבדל בין אדם לכלב: אלא שדבר זה אינו ברור כלל ועיקר, משום שבדברי חז"ל אנו מוצאים התייחסות לזיהוי קולות בני אדם בלבד, אך לא לגבי זיהוי קולות בעלי חיים, שיתכן כי קשה יותר לזהות את קולם.

לעילוי נשמת

מרת **רבקה (אריקה) יעקבסון** ע"ה ב"ר יהודה ז"ל

נלב"ע י"ט באדר תשס"ד תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר אריה ודורה יעקבסון הי"ו

זעילוי נשמת

הר"ר **יהודה זאב קוטלייר** ז"ל

ב"ר יעקב ז"ל

נלב"ע י"ז באדר ב' תשס"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **הנטשע פלדמן** ע"ה

ב"ר שלמה אליהו גולדברגר ז"ל

נלב"ע ט"ז באדר תשס"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **שלמה פלדמן** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

זעילוי נשמת

מרת **לאה גרינפלד** ע"ה

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע י"ז באדר ב' תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב **משה צבי יוסף הלפרן** ז"ל ב"ר שלמה ז"ל

נלב"ע ט"ו באדר תשל"ב תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו משפחת הלפרן שיחיו

מסדר זיהוי לכלבים: הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א שדן בנושא זה כתב (משפט האבידה סי' רס"ב), כי כאשר ניתן לאמת שאכן הסומא מזהה את כלבו על פי נביחתו, יש להשיבו לידינו. רעיון מעניין לבדיקה מעין זו הציג הגר"י זילברשטיין שליט"א, שיעמידו מספר כלבים נובחים, ביניהם הכלב האובד, לפני סומא זה, וכך ניתן להוכיח האם בכל פעם הוא יזהה את נביחת כלבו...

דף כד/א/כפתיה ואודי

חקירה תוך שימוש בלחץ פיזי מתון, בראי ההלכה

לפני כשש מאות שנה נדד יהודי עיוור, ראובן שמו, מעיר לעיר, כאשר מספר מרגליות תפורות לבגדיו. פעם אחת הצטרף לנדודיו שמעון, איש רע מעללים, שהציג עצמו כבן לוויה אדיב, אך בבוקר בהיר אחד הוא נעלם כלא היה עם המרגליות. אבל וחפוי ראש, נכנס ראובן העיוור העירה, וכאשר פגש את שמעון צעק עליו וטען כנגדו, כי חמס את רכושו, אך שמעון, הכחיש כל קשר לאירוע. רבני העיר שהסתפקו האם הם רשאים לייסר את שמעון ולהכותו, כדי לחלץ ממנו את האמת, שלחו את שאלתם אל רבי שמעון בן צמח דוראן (שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קס"ח) כדת מה לעשות.

בית דין רשאי להפעיל לחץ מתון על חשוד: הרשב"ץ הורה להם כי רשאים הם לעשות כן. זאת, בהסתמך על דברי סוגיינתו בה מסופר, שכאשר התעורר חשדו של מר זוטרא כי תלמיד אחד גנב חפץ, הוא הורה לכפותו, ואכן, לאחר לחץ פיזי מתון שהופעל עליו הוא הודה בגניבתו. הרשב"ץ מבאר, כי מאחר שהגנבים אינם פועלים לאור היום ועיקר מאמציהם מופנים להסתרת פעילותם הפלילית, חובה להפקיד כלי חקירה בידי בתי הדין שיאפשר להם לחשוף את האמת ולהוציא את הצדק לאור.

פיקוח רפואי צמוד על הנחקר: אמנם, בעל הפנים מאירות (שו"ת ח"ב סי' קנ"ה) מדגיש, כי אין לנהוג כן כלפי כל אדם הנחשד בגניבה, ואך כאשר בית הדין [החשוב שבדור, או בית דין שהכפיל את מספר דיניו לרגל הדיון (שו"ת מהרש"ד"ם חו"מ סי' ש"ס)] מעריך שאכן לפניו ניצב גנב שמכחיש את דבר גניבתו, רשאי הוא לייסרו. רבי מאיר אייזנשטט זצ"ל מוסיף ומציין, כי על בית הדין להעמיד רופא שיפקח על כל שלבי החקירה ויקבע את עומס הייסורים שניתן להשית על החשוד.

קבילות הודאתו של חשוד שיוסר באכזריות: כידוע, בתקופות קדומות, ובמדינות מסוימות גם בימינו אלה, נהגו מושלי המחוזות והשלטונות בנתיניהם ככל העולה על רוחם, ואף ייסרום בשוטים ובעקרבים ללא רחם. לא אחת הסתפקו חכמי הדורות אם הודאה שנסחטה מפיו של חשוד, לאחר ייסורים קשים ומרים, קבילה היא, או שמא יש לחוש, שהנאשם "הודה" במיוחס לו כדי להיפטר מן הייסורים.

שאלה מעין זו באה לפני בית דינו של הגאון רבי אברהם הלוי (שו"ת גינת ורדים אה"ע כלל ג' סי' ט') לאחר שיהודי נמצא הרוג על אם הדרך. למרות שלא ניתן היה לזהותו באופן ברור, הובילו סימנים רבים להנחה, כי קרוב לודאי שמדובר בפלוגי אלמוני. והנה, כאשר בעל העגלה הנכרי, שהסיע את היהודי הנ"ל בצאתו מן העיר לאחרונה, שב אליה, ככלו שר הפלך בנחושתיים בחשד כי הוא הרוצח, ולאחר שערך חקירה נמרצת כמיטב רשעותו, הודה בעל העגלה כי אכן הוא רצח את היהודי. **בעקבות הודאתו התכנס בית הדין** כדי לקבוע, אם ניתן להתיר את העגונה על סמך הודאה זו שניתנה מתוך ייסורים, והוא הכריע, כי ניתן להסתמך על הודאתו של הנכרי בצירוף הראיות הנסיבתיות שהביאו למסקנה, כי אכן פלוגי אלמוני הוא ההרוג ולפיכך העגונה מותרת להנשא.

תוך כדי הדיון שהתקיים בבית הדין, הוזכרה דעתם של מספר גאונים (עיי"ש בגינת ורדים) שמדבריהם משתמע כי בכל מקרה ניתן להסתמך על הודאה שניתנה מתוך ייסורים, גם כאשר אין אפשרות לצרף ראיות או הוכחות נוספות להודאת החשוד, כמוכח בסוגיינתו לגבי תלמידו של מר זוטרא. אולם, בעל הגינת ורדים מבאר, כי אין לקבוע מסמרות בנושא, משום שיש לידע את **טבע השופטים והנידונים** בכל מקרה ומקרה. פעמים שהשלטונות מבטיחים לנחקר להיטיב עמו אם הוא יודה באשמה, ולכן החשוד מודה באשמה גם אם אין הוא אשם, ופעמים הנחקר מודה בכל כאשר אך נשמעת **שריקת השוט המונף** מעל ראשו. לעומת זאת, יש שיעדיפו למות, ובלבד שכבודם לא יתחלל, ולפיכך, יש לדון כל מקרה לגופו.

דף כח/ב/התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות

מחלקת האבידות של משטרת ישראל

בסוגיינתו מבואר, שבזמן שבית המקדש היה קיים, היו מוצאי האבידות מכריזים על כך בשלוש הרגלים לעיני כל ישראל. משחרב בית המקדש תקנו חז"ל שיש להכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות על מציאת האבידה. הסמ"ע (סי' רס"ז ס"ק ד') מציין, כי בעבר נהגו להכריז על חפצים שנמצאו, בזמן התאספות הציבור לתפילה. בימינו, נוהגים לתלות מודעות "השבת אבידה" במקום בולט וניכר לעין. בכמה בתי כנסיות יש להכריז? יש הסוברים, כי חובה לפרסם אודות מציאת אבידה בכל בתי הכנסיות ובתי המדרשות שבעיר, גם באלו הרחוקים ממקום מציאת החפץ, למרות שיש מקום להניח, כי בעל האבידה אינו נוהג להתפלל שם, כפי שבזמן חז"ל הכריז מוצא האבידה במעמד קהל רב, כי ברשותו מציאה (עין יהוסף). אולם, הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח

ולרצותו למען יסיר מעליהם גזירה קשה אותה הטיל על ראשם.

היה זה בשבת קודש. רבי עזריאל חבש את מגבעתו, ובעודו רוכס את כפתורי גלימתו הרבנית, הזדרז אל בית השר כדי לפעול לטובת אחיו היהודים. קשה ומרה היתה הגזירה והיה צורך לפעול בעיצומו של יום השבת כדי להסירה.

רבי עזריאל נהג לעשן סיגריות שבתקופתו לא נודעו כמזיקות, ועל כן כאשר הופיע בפני מכרו השר, כיבדו הלה בסגרייה משוכחת שהחזיק עמו. **רבי** עזריאל חשש להשיב את פני השר ריקם, כדי שלא להעלות את קצפו וזעמו, ועל כן ענה לו בתבונה: האם אינך יודע שאיני מעשן כלל ועיקר? השר שמע זאת השיב את הסיגריה למקומה, ורבי עזריאל החל לשוחח עמו על אודות אותה קהילה רחוקה.

מה עלה בגורל בני אותה קהילה אין אנו יודעים. האם הצליח הרב לשכנע את השר להסיר את עולו מעליהם, או שמא הם נאלצו להאנק תחת גחמותיו של השר, גם זאת אין אנו יודעים. אולם, נותרה בידינו ידיעה אחת, ידיעה חשובה לדורות - מאותה פגישה שאירעה בשבת קודש, **פסק** רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל מלעשן! הוא, שהיה עמוד האמת והיושר והאיר לרבים את דרכם, החליט כי עליו לעמוד בדיבורו, ומאחר שאמר לשר הנכרי שאינו מעשן, עליו לעשות כן. לא יום, גם לא שבוע, לא חודש ואף לא שנה עמד רבי עזריאל בדיבורו. כל ימי חייו הוא לא הכניס לפיו סיגריה לאחר אותן מלים שהשמיע בפני השר!

אכן, גדולי ישראל הקפידו שכל אורחותיהם והנהגותיהם יהיו על פי מידת האמת בלבד.

מעשה מעניין התרחש עם רבה של קוממיות, הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל.

לאחר השואה האיומה, שרדו לו להרב מנדלזון זצ"ל, קרובים ספורים בלבד שעלו לארץ ישראל, שאחד מהם זכה להקים משפחה שהרב מנדלזון זצ"ל היה לה כאב אוהב, דואג ומכוון בכל ענייניה. **פעם** אחת, היה זה מספר ימים לפני פרוס חג הפסח, חשק בחור צעיר בן לאותה משפחה, לראות במו עיניו את אפיית המצות במאפיית קוממיות שבהשגחת קרובו הדגול.

השמש להטה באותו יום, והבחור עשה את דרכו באוטובוס מיושן בואכה המושב קוממיות.

כדרכו, קיבלו הרב בביתו במאור פנים, וכפי שנוהג היה תמיד, צירפו אליו ללימודו תוך שהוא מקפל עבורו פרי ומגישו לו למען יתרענן מן הדרך הארוכה והמייגעת. כעבור זמן מה סיימו השניים את לימודם, והבחור שח בפני קרובו הגאון, כי טרח ובא אליו כדי לראות את אפיית המצות שבמאפייה הנמצאת תחת פיקוחו של הרב. "וודאי, וודאי" נענה הרב, ונטל את הצעיר בזרועו להוליכו לעבר המאפייה.

כאשר נגלה לעיניו המבנה בו שכנה המאפייה, החל הבחור לנקות את בגדיו במרץ, ופשפש בכיסו שוב ושוב כדי לבדוק שאין בהם פיזור חמץ חלילה והמשיך לצעוד בחדווה עם הרב לעבר פתח המאפייה.

משהגיעו השניים אל המבנה, החל הרב לסובב את בניין המאפייה אנה ואנה, כשהוא תר בעיניו אחר דבר-מה. הבחור ביקש לעזור, ושאל את הרב מנדלזון זצ"ל במה הוא יכול לסייע לו. "כסא או שרפף אני מחפש", השיב הרב. "כסא? שרפף?" שאל הצעיר, "לשם מה?" הרב כבר אחז בידי שרפף עץ ישן ורעוע, כאשר הניח יד רכה על כתפו של קרובו הצעיר ולימדו לקח מופלא בהלכות דרך ארץ: "הבט חביבי, כדי להמנע במאפייתנו מחשש חמץ, חס וחלילה, הנהגנו חוק ולא יעבור, שלאיש אין זכות כניסה לתוך המאפייה לבד מאשר לעובדיה". הבחור כבר עמד להצביע על עצמו,

ח"ה סי' ט), המתייחס לעיר ניו יורק מציינ, כי אין חובה להכריז בכל בתי הכנסת שבניו יורק על המציאה, אלא רק בבתי כנסיות המצויים באזור בו נמצא החפץ.

פרסום אבידות בעיתונות: בימינו אנשים רבים שמצאו או שאיבדו חפצים מפרסמים זאת במדורים המיוחדים לכך בעיתונות. מעניין לציין, כי כבר החתם סופר (ש"ת ח"מ סי' קכ"ב) כתב: "ובזמנינו אלו יצא הקול על ידי מגיד חדשות שקורין צייטונג, ומעשים בכל יום שהמוצא אבידה או מי שנאבד ממנו דבר מפרסמו ע"י הנ"ל". אמנם, אין המוצא חייב לנהוג כן אם הפרסום כרוך בתשלום, אלא אם כן נראה, כי בעלי החפץ יסכימו להחזיר לו הוצאה זו (ע"י שולחן ערוך ח"מ סי' רס"ה ס"א, שו"ע הרב - אמרי יעקב סי' ד' סעי' ל"ג, סמ"ע רס"ד סק"א). הגאון רבי יעקב בלוי זצ"ל (פתחי חושן פ"ג) מעיר, כי לכאורה יש לשלוח את המודעה לכל העיתונים שאין מניעה לפרסם בהם, שהרי מניין למוצא האבידה לדעת איזה עיתון קורא המאבד.

מסירת חפצים למחלקת אבידות של משטרת ישראל: בעל פתחי חושן גם מציינ, כי מאחר שבימינו רבים ממאבדי החפצים פונים למשטרת ישראל המטפלת בנושא זה, ובמקרים רבים בהצלחה [ממטה המשטרה במחוז ירושלים נמסר, כי רוב האבידות מושבות לבעליהן], גם המוסר חפץ אבוד למחלקת האבידות של המשטרה מקיים את חובת ההכרזה שמוטלת עליו. אמנם, יש שהעירו כי חובה לוודא בכל תחנת משטרה את נהגיה וכלליה לגבי השבת האבידות לבעליהן, ובעיקר אם החפץ מוחזר לבעליו לאחר מתן סימנים מזהים בהתאם לדין התורה ולא על פי אמדן בלבד, ורק באופן זה אין חשש לעבור על איסור (הובא במשפט האבידה סי' רס"ז).

הגאון רבי יעקב בלוי זצ"ל מוסיף וכותב, כי כאשר יש אפשרות להודיע למשטרה על מציאת האבידה, כדי ששוטרי מחלקת המציאות יקשרו את המוצא עם המאבד חפץ זה, מבלי שיהיה צורך למסור את האבידה לידי המחלקה, חובה לעשות כן, שהרי זוהי ההכרזה הטובה ביותר.

אבידה שנמצאה באוטובוס או במונית: בספר השבת אבידה כהלכתה (פ"ג ס"ק ט"ז) מציינ בשם כמה רבנים, כי מותר למסור אבידה שנמצאה באוטובוס או במונית לידי מחלקת האבידות של חברת ההסעות, גם אם אנשי אותה חברה אינם נוהגים באבידות על פי כלל ההלכה, משום שכל העולה בכלי רכב מסוג זה יודע, כי במרבית המקרים חפץ שנשכח בו ימצא את דרכו למחלקת האבדות של החברה, ועל דעת כן עלה על רכב ההסעה.

דף ל/א לצרכו ולצרכה

האם בכוחה של מחשבה אסורה לפסול מעשה מותר

מבואר בסוגייתנו, שהמוצא אבידה חייב לשמור עליה לבל תתבלה, ולכן המוצא בגד צריך לטווחו מידי פעם כדי לאווררו. מובן מאליו, שהמוצא אינו רשאי להשתמש בחפץ לצרכיו, שהרי החפץ אינו שלו, אלא שהגמרא דנה אם מותר לו לפרוס את הבגד לאווררו, כאשר כוונתו גם ליהנות מפרסיה זו, כגון, המוצא שטיח, ופורס אותו בתוך ביתו כדי לייפות את ביתו ולנאותו (עפ"י רש"י פסחים כ"ב ד"ה נזדמנו וע"י נתיבות המשפט ח"מ סי' צ"ז מה שפי' בדעת תוס' בסוגייתנו).

נידון זה, האם מחשבת איסור תוך כדי עשיית מעשה מותר, גורמת לכך שהמעשה יחשב כמעשה אסור, אקטואלי לגבי הלכות רבות, ולהלן נסקור שני מקרים ונבחן אם ניתן להשוות ביניהם או שמא שונים הם זה מזה במהותם.

לווה שאינו זוכר את סכום ההלוואה: כידוע, אסור ללווה להחזיר למלווה סכום כסף העולה על סכום ההלוואה, והעושה כן, עובר על איסור ריבית. אולם, כתבו הפוסקים (אבני נזר ח"מ סי' כ"ג), שאם הלווה אינו זוכר את סכום ההלוואה המדוייק, דבר המצוי כאשר לווים סכומים קטנים, וכגון, שאינו זוכר אם לווה 10 ש"ח או 11 ש"ח, הוא רשאי לפרוע 11 ש"ח למלווה ואינו צריך לחשוש שמא עבר בכך על איסור ריבית אם סכום ההלוואה היה 10 ש"ח בלבד, משום שאילו היה יודע שסכום ההלוואה אינו עולה על 10 ש"ח, הוא לא היה מוסיף לו את השקל הנוסף, ולפיכך, אין זה נחשב כריבית.

מחשבת ריבית על פעולת פרעון חוב: מעתה, אחר שמותר להחזיר את השקל הנוסף, דנו הפוסקים (ש"ת טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב סי' מ"א), מה דינו של לווה שבשעה שפרע את השקל הנוסף הרהר בליבו, כי אם סכום ההלוואה היה 10 ש"ח בלבד, יהא שקל זה ריבית על ההלוואה. נידון זה הוא למעשה הנידון של סוגייתנו: **עשיית מעשה מותר - פרעון ספק הלוואה, בצירוף מחשבה אסורה - תשלום ריבית.**

צידי בהמה בשבת מתוך כוונה להשמר מגנבים: נידון דומה, לכאורה, קיים לגבי איסור מלאכה בשבת, כגון, מלאכת צידה. כידוע, בשבת אסור לסגור דלת של בית, מתוך כוונה לצוד בעל חיים הנמצא בתוך הבית. אולם, יש לדון אם אסור לאדם לסגור את דלת הבית לשמירה מפני גנבים תוך כוונה לצוד בעל חי בסגירה זו. גם במקרה זה, לכאורה, אותו נדון: **עשיית מעשה מותר - נעילת הבית מפני גנבים, בצירוף כוונה אסורה - צידה (ע"י ריטב"א ר"ן ועוד במסכת שבת ק"א ועיי"ש ברשב"א ובאחרונים ואכמ"ל).**

על פני הדברים נראה, כי נידון זה עובר כחוט השני בין שלושת המקרים שלעיל, ולפיכך, לו נכריע, שכוונת איסור אינה משפיעה על המעשה, והעושה אותו אינו נחשב כמי שעשה מעשה

כאומר: "אבל דוד, הן קרובים אנו, כלום אינך יכול לעשות דבר-מה עבורי?" אך הרב מנדלזון זצ"ל המשיך בדבריו, תוך שהוא מתבונן בו בעיניו הפיקחיות: "אלא מה אתה רוצה לומר, שמשום שאתה קרובי היקר אעשה עמך "פרוטעקציה", אהז ובכן יקירי, "פרוטעקציה איז חוסר יושרו" - פרוטעקציה הינה חוסר יושר - לצערי הרב איני יכול להיענות לבקשתך להכנס אל המאפיה".

הרב מנדלזון זצ"ל סיים את דבריו, והעמיד את השרפרף ליד קיר המאפיה כשהוא מסמן לקרובו: "עלה על השרפרף. שם, למעלה, ישנו אשנב צר דרכו תוכל להביט על מלאכת האפיה"...

"כל חי", סיפר אותו בחור, "לא אשכח את הלחץ שלמדתי מקרובי הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, שהאמת היתה נר לרגליו, ובכל מצב ואופן הוא לא סר ממנה ימין ושמאל".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כה/א אמר רבי יצחק מגדלאה

שורש השם "מגדלאה"

בסוגייתנו, ובמקומות נוספים בש"ס, אנו מוצאים כי היו אמוראים שכונו בשמות שונים, שלכאורה, אין להם כל פשר והסבר. כגון: רבי יצחק מגדלאה המוזכר בסוגייתנו; רבי זוהמאי המוזכר במסכת ברכות (ג/ב), ושמות נוספים אחרים המוזכרים בש"ס.

המהר"ץ חיות מבאר בסוגייתנו שמספר אמוראים לא זכו שדבריהם ילמדו בבית המדרש, למעט הלכה אחת שיצאה מפייהם, ומשום כך כינו אותם על שם אותה הלכה שמתבדרת בבתי המדרשות משמם. לכן כונה רבי יצחק "מגדלאה", משום שאמר הלכה הקשורה בדבר השבת מטבעות המונחות זו על גבי זו בצורת מגדל. כמו כן, רבי זוהמאי אמר הלכה ש"ידיים מזהמות פסולות לברכה", ועל שם כך כונה "זוהמאי". המהר"ץ חיות מסיים את דבריו הנפלאים וחותם באמירה: "וזה אמת!".

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

להתנסות חנים התקשר עכשיו: *3764

איסור (ע"י נתיבות וטוט"ד שם), אזי **מוצא האבידה** יהיה רשאי ליהנות ממנה בשעה שפורסה בביתו, ללווה **מותר** לכוון, כי אם סכום ההלוואה היה 10 ש"ח בלבד, השקל הנוסף מיועד לתשלום ריבית, וגם האדם רשאי יהיה **לנעול את ביתו** מפני גנבים ולכוון בכך גם לצוד בעל חיים שבתוך הבית.

אולם, כאשר נעיין היטב בגדרי האיסורים שנמנו לעיל, נמצא כי אין להשוות בין שלושת המקרים. שכן, איסור ריבית ואיסור שימוש בחפץ אבוד קובעים, כי אין לעשות **מעשה** שנקרא תשלום ריבית ואין לעשות **מעשה** שנקרא שימוש בחפץ אבוד. מעתה, אחר **המעשה עצמו נעשה בהיתר**, ניתן לקבוע כי אין לאסור על בעל המעשה לכוון כוונות ככל העולה על רוחו.

לעומת זאת, שונים הם דיני שבת, משום שבשבת אסרה התורה עשיית מלאכות גם **בדרך עקיפה**. כלל זה מכונה "**פסיק רישא**" היינו: אין לעשות פעולה שללא ספק בעקבותיה יגרם מעשה אסור, למרות שעושה הפעולה אינו מתכוון לתוצאה האסורה.

לפיכך, גם אם נקבע בשאר חלקי התורה, שאדם שכיוון לאיסור בשעת מעשה מותר, לא עבר עבירה, עדיין אין להוכיח מכך לגבי הלכות שבת (ע"ע "אהבת חסד" פ"ז ס"ב; משנה ברורה ס"ו שט"ז ס"ק כ"ה, שו"ת "מנחת יצחק" ח"ה ס"ו ל"ו).

דף כט/ב מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן **היורש והיורשים**

רבי יוחנן מייעץ בסוגייתנו כי "מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמה". בעל "רב פעלים" תמה מדוע רבי יוחנן מתבטא בסגנון זה. הרי אם רצונו היה להזהיר את האנשים ולהחכימם לבל יכלו את ממונם, היה עליו לומר, כי אל לאדם ללבוש בגדי פשתן, ולא ישתמש בכלי זכוכית ולא ישכור פועלים מבלי לשבת עמם כדי שממונו לא יאבד.

משיב רבי יוסף חיים זצ"ל, כי אכן, פעמים כל שנותר לאדם לעשות עם כספו, הוא לכלותו, כגון: אדם עשיר, החושש כי יורשיו ישתמשו בממונו לעשיית מעשים בלתי ראויים. מחד גיסא, אין הוא מעוניין להוריש להם את ממונו, אך מאידך גיסא, אם יפזר את ממונו לצדקה או יתננו לאחרים, עלולים יורשיו להתנכל לו. לאנשים אלה יעץ רבי יוחנן כיצד להיפטר מכספם בלא שהסובבים אותם יחושו כי הם עושים זאת בכוונה תחילה...

דף ל/ב בן גילו נוטל אחד משישים בחליו **אחד בשישים**

בסוגייתנו מבואר שהכתוב משבח את בן מזלו (ר"ן נדרים לט/ב) של חולה המבקר, מאחר שהוא נוטל אחוז מסויים מחליו, ובכך הוא תורם להחלמתו המהירה יותר, למרות שביקור חולים זה עלול לסכן את המבקר.

המהר"ל (בסוגייתנו) מחדד ומבליט את הסיכון שנוטל בן מזלו של החולה בבואו לבקרו. לכאורה, אין למבקר הנדבק באחד חלקי שישים מן המחלה לחשוש מכך, שהרי כלל נקוט הוא בדיני איסור והיתר, כי דבר אסור בטל באחד בשישים, ואף אם ידבק המבקר הרי שיירי המחלה שיקננו בו אינם אלא אחד חלקי שישים.

אולם, כאשר נשים לב נבחר, כי איסור אינו בטל באחד חלקי שישים, כי אם ביותר משישים, נמצא איפוא, שהמבקר אכן מקריב עצמו למען הזולת, ומשום כך מעלה עליו סוגייתנו את דברי הכתוב המשבח את גמילות החסדים שהוא גומל עם החולה.

דף לא/א השב אפילו ק' פעמים משמע **פרה רצה בין הכרמים**

בסוגייתנו למדנו שהמוצא פרה הרצה בין הכרמים באופן המעיד על כך שהיא אבודה, הריהו חייב לטפל בה ולהשיבה לבעליה. הגמרא אף מוסיפה כי לכן אמרה תורה "השב תשיבם", לומר שאפילו אם חזר על עצמו הדבר מאה פעמים יטרח וישיבה שוב ושוב. אומר היה על כך רבי משה מקוברין זצ"ל, כי אם על פרתו כלה ממונו של אחיו כך הזהירה תורה, על אחת ועמה וכמה כאשר נראה את אחינו עצמו תועה בכרם זה, לא נתעלם ממנו ולא נאמר מה לי ולאחים תועים אלו, אלא "השב תשיבם"! עליך מוטל החוב להעירם להשיבם בתשובה שלמה לאביהם שבשמים (ספר על התורה).

ראשון
התנא האלוהי רשב"י קורא לר:
רצוננו לראות את מלכנו:
הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ותן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י הק' וזוכים לחיים מאירים

רשב"י לרל: הצטרף עכשיו לאלפים שכבר מחוברים לאור

נעמנו וראו ***3764** כי טוב ה' חודש ראשון 5 ש"ח בלבד

מבצע השקה למצטרפים חדשים מנוי עד הבית **19.90 ₪**

לעילוי נשמת הר"ר **שלמה לוי** ז"ל בן לוי ז"ל ובנו **יאיר לוי** ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע י"ט באדר תשע"ב תנצב"ה

לעילוי נשמת הרה"צ ר' **יעקב מרדכי מרקוביץ** ז"ל ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ח"י באדר ב' תשכ"ז תנצב"ה הונצח ע"י בנו ידידינו

